

Graški deželni odbor in podeljenje štipendij za zdravoslovce.

V poprejšnjih časih je zmirom pomanjkovalo zdravnikov v štajarski, in zato so prejšnji štajarski deželni stanovni ustanovili štipendije za zdravoslovce v štajarski rojene, ki so se morali zavezati do tega, da bodo kot zdravniki stanovali v Štajarski, zvon, če bi drugje dobili cesarsko službo. Takim štipendistom se plačuje iz štajarske deželne blagajnice na leto 300 gold. v srebru, plačajo se jim zvon tega vsi rigorozi in še zvon tega 100 gold. za potovanje v deželo.

Takih štipendij je zdaj že več in bi se morali deliti po ustanovljenih pravilih naj boljšim študentom zdravoslovja. Stari štajarski deželni stanovni so se posebno iz početka precej držali tega pravila, in tako se je zgodilo, da so tudi neki Slovenci štajarski dobili te štipendije, ker so med njimi res bili kakor so še zdaj, neki prav izvrstni študenti. Zdaj pa, ko vlada naš vsegamočni štajarski deželni odbor, se pa ne gleda več tako natanko na taka pravila, in vlada pri tem samo protekcija, kakor se to zadost jasno vidi iz nekega dopisa, ki je pred kratkim bil poslan „Slov. Narodu“ iz Gradca, v katerem se namreč bere: „Letošno leto ste bili zopet podeljeni štipendiji (za zdravoslovce namreč). Eno je imel srečo dobiti zdravoslovec, ki je že popred figuriral v vsakem komiteju velikih plesov, ktera šarža kakor znano, ne pride dober kup. Ali kako bi bilo mogoče, da bi taki prosilec „skoz padel“, ki je z g. Paierhuber-om v zlahti. Drugo je dobil drug Nemeč, kteremu so že na gimnaziji sošolci iz visokega spoštovanja kakor pridnemu profesorju vrata odpirali, t. j. za norca imeli. Ali kako bi zopet zamogel tak prosilec „skoz pasti“, kteri zna tako lepo prositi in predstavljati se? Saj se pa tudi ni mogel deželni odbor ustavljati prošnji grofinje N., predstojnice usmiljenih sester, ktera je hodila moledovat zanj. — Če je temu res tako kar celo vrjame, se ni čuditi, če najboljši slovenski študenti zdravoslovja ne dobijo takih štipendij, ker reveži nimajo tako visokih faktorjev. Sledi pa iz tega, da je sila potrebno, da štajarski slovenski narod, ki tako mnogo plačuje v deželno blagajnico, s vsemi močmi, ktere postava dopušča, dela do tega, da bo imel prihodnjič naj manj enega zastopnika v deželnem odboru — po razmeri bi morali imeti dva — ki bi gotovo v takih zadevah mnogo koristil slovenskim študentom in še morebiti tudi v mnogih drugih zadevah sploh Slovincem štajarskim. Potrebno je zato pri prihodnjih volitvah gledati tudi na takega poslanca, ki se bo mogel spraviti v deželni odbor.

Dr. Waser in njegovo prestavljenje.

Slovenci imajo pri vsaki premembi vlade to nesrečo, da morajo pobrati take osebnosti, ki so politično propale, in ktere vlada riva od centra na periferijo, samo da se takih oseb otrese. Take napake je napravila vlada pod Belkredijem, posebno kar se tiče Slovencev, ko je osrečila Štajarsko s policijskim ministrom Meesery-tom, Kranjsko pa z odredbeni dogospodarjenih absolutistov in centralistov, namreč z Bachom, Auerspergom itd., in zato je iz tega neogibno slediti moralo, da je slovenski narod samo nezaupljivo proti prišel.

Tako politično breztačnost — naj manj rečeno — je tudi storila vlada Potočy-ja, ko je taki iz početka svojega delovanja imenovala dr. Jožefa Waser-ja, sekcijonskega šefa v ministerstvu pravosodja, za drugega predsednika štajarsko-kranjsko-koroške višje deželne sodnije v Gradcu. Waserjevo ime je v politiki dovolj poznano, in po pravici sovraženo posebno od Slovencev, ktere je on v graškem deželnem zboru večkrat in na grozovit način sramotil, — njega se bojijo tudi oni, ki so z njim enakega stanu, zaradi znane njegove enostranosti, prirojene hudobe in v političnem boju strank izrejene brezozirnosti proti vsemu, kar se ne uklanja krivemu bogu „ustavoveren“. Sicer je principijelno pri vladi, ki je odstopila, vladal nepotizem — razdajanje uradov med žlahto — to je sicer značajnost take izključivo-stranske vlade, kakor je bila prejšnja. V južnih deželah vendar, v kterih je bil upljiv dr. Waser-ja v administrativnih opravilih pravosodja močen, da, celo neomejen je nepotizem dosegel že mejo dopuščenega. Z mirno vestjo morem klicati na svedočbo odstopljeno vlado, da v onih deželah, v kterih sta-

nujejo Slovenci, noben uradnik ni dobil službe, kterega ni priporočal dr. Waser brez ozira na predlog prve, druge in celo tretje inštancije, na predlog namreč poročevalca v ministerstvu pravosodja samega, če poročevalec in dr. Waser ni bila ena in ona ista oseba.

Ravno tako bode tudi vse uradništvo lahko svedočilo, da v onem času, dokler je še on imel popolni upljiv, že noben uradnik za naprej ni imel upanja dobiti višje službe, ki ni bil tako srečen spadati med njegove ljubljence. Tako se je pripetiti moralo, da so se med tistimi, ki so prišli v višje službe, nahajali tudi mnogi brez poklica, in da se je pri vsakem podeljenju višje službe čul pravičen razsod med uradniki: spet eno ničlo več! — To protegiranje svojih ljubljencev je dr. Waser s tako doslednostjo izpeljeval, da so uradniki, ki so vse te razmere natanko poznali, že vsikdar za naprej gotovo znali, kdo bode to ali ono službo dobil, in kteri ljubljencev dr. Waser-ja še mora kako višjo službo dobiti; vse eno, ali je ta bil pri kaki inštanciji za to službo zaznamovan ali ne, in če ni upal sam za tako službo prositi, je bil pred delitvijo službe poprašan, ali ne bi morebiti hotel v tej službi vladi svoje izvrstne moči dati, ali morebiti drugemu na ta način prostor napraviti, kteremu so po tem spet njegovo službo dali. Da so se pri takih razmerah morali mnogi spački roditi, se ni čuditi! Tako piše o tej stvari neki rodoljub iz Ljubljane v „Politiki“.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Načini, po kterih se drevesa cepijo.

1. Z nakladom ali pilepljenjem.

Ako sta cepič in divjak jednake debelosti, se odreže divjak, kder je lepo gladek blizu ped nad zemljo, in sicer od spodaj gor en palec dolgo; po tem žlahni cep ravno tako, da imata oba gladke, visoke in široke rane. Ko se vkup deneta, mora pri obeh biti les na lesu in koža na koži, da se nič rane ne vidi. Če je cepiča rana manjša, to je, če cepič ni tako debel kakor je divjako deblo, tudi velja, naj se le na eni strani koža na kožo prileže. Potem se cepič pazljivo, da se ne premakne, divjaku s povoščenim trakom poveže in dobro zategne, da se cep z deblom dobro zveže in sprime; sedaj se rana zgoraj na cepiču, ki se je prikrajšal, da ima samo dva ali tri popke in rana na divjaku s cepivnim voskom zamažete.

Tudi s povoščenim popirjem je koristno povezati, tak trak sam od sebe počí, ko cepič čvrsto raste, a platnenega pa je treba odvit, da se ne zajé. Inače je tudi povoščeno lipovo liče dobro. Nepovoščen povoj ne velja, ker rane mokrote ne obvarje, se sčasoma potegne in cep odstopi.

Traki naj so kakošni koli, se tako povoščijo: Drevni vosek se v kaki posodi razpusti, trak potegne po vosku, ki se z dvema prstoma na koncu drži, z dvema prstoma pa druge roke se vosek spet odrigne, da trak malo masten ostane. Takih trakov se lahko mnogo napravi naenkrat, da so pri rokah. Z nakladom cepiti je najboljšo med vsem cepljenjem, posebno če sta deblo in cep enake debelosti, ker za pol leta rane že poznati ni, tako hitro zaceli; pa tudi najraje se prime. Vsako plemo sadnega drevja se da tako cepiti, če je le divjak tako debel, kakor je gosje pero, že velja. Cepi se lahko od zadnjega meseca oktobra skozi celo zimo do sredi sušca. Še celo korenine pri presajanju divjakov odrezane se dajo tako pocepiti, posaditi in lepo rastejo. Tudi vinske trte v zemlji ali nad zemljo je dobro tako cepiti.

2. Cepljenje s popkom.

S popkom se cepi, če se surov popek iz žlahne mladike vzame in v divjak tako vtisne, da se z njim zraste in žlahno mladiko požene v lepo drevo.

Popek se izreže od žlahne mladike lepo in gladko tako, da bo zgoraj in zdolaj in okoli njega kože, lesa pa zraven ko naj manj se držalo, če ima list, se mu ga pol odreže. Po tem se vrže v divjakovo kožo, nizoko pri tleh, kder je lepa, gladka koža, ranica, kakor jo popek potrebuje, po dolgem na deblu in poprek tako, ter se za toliko odluši, da se vsa platica s popkom pod kožo divjaku spravi, in zadnjič s

trakom spodaj in zgoraj rana trdno povije; cepivnega voska tu ni treba. Če popek raste, se divjak dober palec nad rastečim popkom tako prekomoma odreže, da rana na nasprotno stran popka pride, in še le drugo leto, ko je iz popka močna mladika izrastla, se konček divjaka blizo cepa vprek odreže, in rana zamaže.

Pred kresom se to dela s starim nevelim, po kresu pa z novim popkom; prvi bo še tisto leto, drugi pa prihodnjo spomlad gnal, če se je prijel. Kar se pa pred kresom popkova, če je buda zima, take mladike rade pozebejo, ker so še prenežne. S popkom se cepi v mužno ali sočno drevje, tedaj od sv. Florijana do sv. Mihela. Za tako cepljenje so najpripraviši divjaki, ki so debelost gosjega peresa dosegli.

S popkom cepiti so te-le dobrote: V divjak se mala rana naredi, ki brž zaraste; se zamore vsako pleme sadnega drevja na tak način žlahniti in zraste lepo drevo. Breskve, marelice in nizoka drevesa se večidel s popkom cepijo; če se kateri popek ni prijel, se da ponoviti še tisto leto, ako je drevje še zadost muzevno. S popkom ena oseba na dan več sto dreves pocepi. Najbolje s popkom cepiti je po jutrih in večerih, posebno pa če je poprej topli dež bil in sicer v mladiko, ki je v tistem poletju zrastle; v vročini in vetrovju pa ne gre popkovati. Popki se na severni strani divjaka vtisnejo, da jih pregorko sonce ne posuši, ali pa se veja postavi, da popku senco dela.

Dokler popek ne izraste, se ne smejo divjaku ne vejice ne vrh odrezati, da se sok v divjaku ne overa. Kdor hoče divjaka visoko cepiti, mora popek na tisti strani vtisniti, kder bo v najlepši vrh izrastel, da bo drevo lepe podobe. Ako je divjak zakrivljen, se naj popek tam in tako vtakne, da bo po tem drevju gladko in ravno zrastle. Popopkovanje je treba hitro opraviti, posebno pri koščenem sadju, ker se popki brž posušijo. Ktero drevje prej v sok prihaja, tisto se mora prej cepiti, tako najpoprej: črešnje, breskve, marelice, slive; po tem peškeni sad in sicer najpred poletni, za tim jesenski, zadnjič pa zimski. Jablane in bruške se zamorojo v mlado pa tudi v starejo gladko kožo popkovati, a koščeni sad pa samo v mlado kožo cepiti. (Dalje.)

Pripravljanje ovčjega sira.

Mleko, iz katerega je posneta smetena in katero ne sme biti pregosto, se sgreje v kotlu in prav dobro zmeša s siriščem. Sirišče se pripravlja tako, da se voda do vrelega sgreje, dobro osoli in ko spet mrzla postane, da se v njo vrže sirišnik (telečji želodec). Od te tekočine se primeša za žlico mleka. Ko se je sirišče z mlekom dobro premešalo, mora mleku tako dolgo stati, dokler se ne osiri.

Ako hočemo da dobí sir posebno dober okus, se mora vsak drugi dan posneti smetena iz onega mleka, katero se je zvečer poprej nadojilo in taki soglelo. Po tem se spet ravna, kakor je že rečeno.

Če bi se vendar bati bilo, da bi prej sogreto mleko v veliki vročini lahko okisnole, se mora nekoliko ravno poprej nadojenega črstevega mleka hitro sogreti in med drugo mleko zmešati.

Ko se je sir že napravil, se mora dobro zgnjesti in vložiti v male luknjaste posode, da odteče sirotka; v tej posodi, ktera tudi da ono podoba, katero sicer dati hočemo, ostane sir tako dolgo, dokler ni tako trd, da se lahko dene na slamo; mora se vendar vsak dan večkrat obrniti. Po tem se sir mora osoliti in se hrani na lesah (pletenicah) v črستم zraku, kder se mora vsako jutro in večer obračati tako dolgo, dokler ni popolnoma suh in potem se še le vloži v soleno vodo, kder se spet tako dolgo moči, dokler v njega ubodjena igla več ne stoji; zdaj se namaže z oljem in žganico se vloži v kamnene posode, se dobro zaveže in se postavi na suho mesto. V enem mesecu je sir iz ovčjega mleka na ta način popolnoma in dobro napravljen in se lahko proda v zlo oddaljene kraje in druge dežele.

Dopisi.

Od sv. Jurja pod Rifnikom 17. maja 1870. — V našem kraju se je letošnje spomlad prikazalo čudovito veliko kebrov (hroščev), tako, da se je zares bati, da bode ta mrčes mladike na hrastju in drugem hostnem drevju ogu-

lil, in na sadnem drevju, katero res tako lepo cveti, nezmerno škodo napravil in po takem cenó usnja zvišal, in pri sadnem pridelku veliko škodo napravil.

Srčno in živo zahvalo vemo našemu županu gosp. dr. Ipavcu, da je spoznavši bližajočo se nevarnost, precej po g. učiteljih dal otrokom zapovedati, da naj marljivo kebre lovijo in jih njemu prinašajo. Dal je tudi oklicati, da naj kmetje kebre loviti dajo in jih pokončajo.

Vse to ni bilo brez uspeha. Otroci so mu nanosili do denašnjega dné 173 bokalov kebrov, ktere po 2 kr. bokal plačuje.

Vsak bokal 520 kebrov šteje, nabralo se je tedaj 89.960 kebrov. Vsaka babica leže, kakor „Praktischer Landwirth“ od 16. maja 1870 št. 10 po Pöppig-u trdi, po 400 jaje*). Stavimo, ko bi bila od vseh teh kebrov polovica babic, tak se je s tem čez 17 milijonov kebrovih jaje pokončalo.

Škoda, katero kebre hostnemu in sadnemu drevju napravljajo, je vsakemu znana. Posnemajte tedaj g. župani, učitelji in kmetji ta lepi izgled.

Iz Ptujske okolice meseca majnika. — Kako malo uro niže Ptuja pri veliki cesti stoji deska z napisom: Ortschaft: St. Marxen. Kraj: markovsee. Gemeinde: St. Marxen. Srenja: markovska. Polit. Bezirk: Pettau. Polit. Okraj: ptujski. — Ko se sprehajaje oni deski približujem, mi nasproti ženeta dva možaka neko kravo, ki naenkrat začne divjati in oba čvrsta možaka vlačiti. Gledam in mislim, kje bi bilo kako strašilo; mene se, mislim, gotovo ni ustrašila; bitro mi prifrči brošč mimo uha, samo eden in letos prvi, in tako male živalice se gotovo krava tudi ne ustraši; približam se oni deski in možema, in zdaj pride v misel, da mora gotovo ona deska biti strašilo, na kateri so imena pisana, skovana po nemškutarski gramatiki. — Dvesto stopinj niže onega strašila stoji kažipot z napisi: Nach Pettau — Nach Ankenstein — Nach Sauritsch. Pred kratkim me je obiskal mili prijatelj, ki je imel „kužeka“ kre se. Psek leti pred nama, in ko pride do onega kažipota, se ustavi, gleda napisana nemška imena, dela učeni obraz, kakor da bi hotel nama kaj raztolmačiti, pa hitro začne z glavico kimati, na naju se oziraje, in kaj nama je hotel povedati? — gotovo, da celo njemu ta reč ne gre v glavo.

Da nemškutarjem slovenski kruh dobro tekne, je znano in očitno kakor beli dan; kako pa se oni potegujejo za napredek naroda, med katerim živijo? Sicer mali dokaz temu, vendar črno na belem, so nove deske pri vesnicah, ki nam kažejo njihova imena. Tu vidimo razun prejšnega „markovsee“: Kraj: nove ves, ali Kraj: Pukovce, Srenja bukovska, ali Kraj: spiechle, Srenja spuhljska. Ali ni to očitviden dokaz, da se naš jezik očitno zasmehuje?! Bog vari, svojega bližnjega sovražiti ali zaničevati, vendar mlo se mi stori, kadar vidim ali srečam človeka, kteremu slovenska kri teče po žilah, on pa se šteje k olikanum (?) nemškutarjem. Takrat mi pridejo vselej na misel besede: Kdor zaničuje sam sebe, podlaga je tujčevi peti.

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar je z jednim patentom razpustil državni zbor, z drugim pa vse deželne zbore z v n českega, ob enem s tema patentoma je „Wien. Zeitung“ prinesla tudi še tretje važno pismo g. ministerskega predsednika Potockija, v katerim je cesarju svetoval ravno rečene odloke.

Priprave za volitve v deželne zbore se morajo taki začeti, kedaj se vendar spet snidejo deželni zbori, bode odločil cesar.

Ko smo ta cesarska patenta brali in pismo predsednika ministerstva, smo bili taki prepričani, da se ministra — Potocki in Petrino — ki sta bila v Pragi, nista pogodila s Čehi in moramo reči, da zlo obžalujemo, da se ni napravila sprava med avstrijskimi narodi, in da smo več pričakovali od Potockija, kakor bomo res dobili — —. Znano je dovolj, da so Čehi pred vsem drugim zahtevali, da se naj vezdajni česki deželni zbor razpusti, da se naj z nova voli in da se hočejo v deželnem zboru sniti in pred vsem drugim napraviti novi volilni red za deželni zbor, ker vezdajni volilni red jim celo ne zadostuje. — Tudi nam ne.

*) Številka se mi zdi prenapeta, in neki drugod sem bral, da kebrova babica le 30—40 jaje izleže. Nič ne dene, pri vsem tem se je le dosti jaje tega mrčesa pokončalo. Pis.